

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2010 vp

**Hallituksen esitys laeiksi kansainvälisistä tietoturvas-
turvallisuusvelvoitteista annetun lain sekä vies-
tintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttami-
sesta**

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä toukokuuta 2010 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi kansainvälisistä tietoturvas-
turvallisuusvelvoitteista annetun lain sekä viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 53/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö
- ulkoasiainneuvos Ilkka Heiskanen, ulkoasiainministeriö
- hallitussihteeri Jenni Herrala, puolustusministeriö
- tietohallintopäällikkö Catharina Candolin, Pääesikunta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansainvälisistä tietoturvas-
turvallisuusvelvoitteista annettu laki. Esityksen mukaan suojelupoliisille annettaisiin tehtäväksi huolehtia kansainvälisen tietoturvas-
turvallisuusvelvoitteen perusteella tehtävästä elinkeinonharjoittajan luotettavuuden selvittämisestä sekä sen perusteella tehdyistä arvioista muissa kuin puolustushallinnon alaan kuuluvissa asioissa. Pääesikunta vastaa nykyisen lain mukaan selvitysten laadinnasta kaikilta osin. Käytännössä tehtävät siviilipuolen asioissa ovat jo siirtyneet laissa olevan valtuutuksen nojalla suojelupoliisille.

Esityksessä ehdotetaan lain salassapitosäännöksen muotoilemista uudelleen. Ehdotuksen mukaan salassapitovelvollisuuden laajuus olisi riippuvainen siitä, mitä kansainvälinen tietoturvas-
turvallisuusvelvoite kulloinkin edellyttää.

Tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen turvallisuuteen liittyvistä arviointitehtävistä vastaavaksi viranomaiseksi laissa säädettäisiin Viestintävirasto. Uuden tehtävän vuoksi muutettaisiin myös viestintähallinnosta annettua lakia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansainvälisessä yhteistyössä on yhä laajemmin tarpeen vaihtaa salassa pidettäviä ja luonteeltaan arkaluonteisia tietoja. Viime vuosikymmenen aikana eri valtioiden välillä onkin tehty lukuisia sopimuksia turvallisuusluokiteltujen tietojen vaihtamisesta ja suojaamisesta. Kasvavien tietoturvallisuusvaatimusten vuoksi Suomessa säädettiin vuonna 2004 laki kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista (588/2004).

Valiokunta toteaa, että puolustushallinnossa kansainvälisen turvallisuusluokittelun tiedon määrä ja merkittävyys on hallinnonalan kansainvälisen verkostumisen ja puolustusmateriaalikaupan vuoksi hyvin suuri. Valiokunta pitää tärkeänä, että puolustuspoliittisen yhteistyön edelleen tiivistyessä etenkin unionimaiden ja Pohjoismaiden kesken kyetään jatkossakin luotettavasti suojaamaan ja vaihtamaan turvallisuusluokiteltua tietoa eri yhteistyötahojen kesken.

Hallituksen esityksessä todetaan, että kansainvälisissä tietoturvallisuusvelvoitteissa asetetaan vaatimuksia kansallisista viranomaisista. Suomen kansallisena turvallisuusviranomaisena (National Security Authority, NSA) toimii ulkoasiainministeriö, jossa tehtävää hoitaa valtiosihteerin alaisuudessa toimiva kansallisen turvallisuusviranomaisen yksikkö. Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan ulkoasiainministeriölle annettaisiin voimassa olevaan lakiin verrattuna selkeä valtionhallinnon sisäinen koordinaatiotehtävä sen varmistamiseksi, että laissa tarkoitetut erityissuojattavat tietoaineistot suojataan ja niitä käsitellään asianmukaisesti. Valiokunta pitää tällaista täsmennystä tervetulleena etenkin kansainvälisen yhteistyön selkeyttäminen kannalta.

Puolustusministeriö, Pääesikunta, suojelupoliisi ja Viestintävirasto toimivat lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin mukaan kansainvälisissä tietoturvallisuusvelvoitteissa tarkoitettuina määrät-

tyinä turvallisuusviranomaisina (Designated Security Authority, DSA)

Useissa maissa on vielä erikseen tietoliikenteen ja tietojärjestelmien turvallisuuteen liittyvistä tehtävistä vastaava viranomainen (National Communication Security Authority, NCSA). Tällaisen viranomaistahon perustamista edellytetään myös Euroopan unionin uudistettavana olevissa turvallisuussäännöissä. Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin mukaan Viestintävirasto toimisi kansainvälisten tietoturvallisuusvelvoitteiden toteuttamiseksi tietojärjestelmien ja tietoliikenteen tietoturvallisuudesta vastaavana viranomaisena.

Uusien tehtävien uskominen Viestintävirastolle on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ottaen huomioon viraston jo nykyisin hoitamat tehtävät. Viestintävirasto toimii myös Naton kanssa toteutettavan kumppanuusohjelman edellyttämänä tietoliikenteen tietoturvallisuudesta vastaavana yhteistyötahona. Lisäksi virasto on mukana tietoturvallisuussertifiointia koskevassa kansainvälisessä yhteistyössä.

Puolustusvaliokunta toteaa, että Viestintävirasto on luonteva viranomaistaho toimimaan tietoliikennejärjestelmien turvallisuudesta vastaavana viranomaisena. Se seikka, että tällä hetkellä mikään viranomaistaho ei tehtävää hoida, on valiokunnan saaman selvityksen mukaan vaikeuttanut esimerkiksi suomalaisten tietotekniikka-alan yritysten osallistumista kansainvälisiin tarjouskilpailuihin.

Valiokunta korostaa tässä yhteydessä tiiviin ja hyvin toimivan viranomaisyhteistyön merkitystä ja erityisesti Viestintäviraston ja Pääesikunnan välisen työnjaon tarkastelua puolustusvoimien tietojärjestelmien osalta. Valiokunta korostaa, että puolustusvoimien tulee voida huolehtia maanpuolustuksen etuun liittyvistä, muun muassa kansainväliseen kriisinhallintaan, harjoitustoimintaan sekä muuhun kansainväliseen yhteistyöhön liittyvistä kansainvälisten tietoturva-velvoitteiden mukaisista tietoliikenteen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain 5 §:n 2 momentissa säädetään siitä, että kansallinen turvallisuusviranomaisen ja tehtävään määrätyn turvallisuusviranomaisen sopia tietyn tehtävän tai tehtäväkokonaisuuden hoitamisesta toisen turvallisuusviranomaisen lukuun, jos järjestely on tarpeen tehtävien hoitamiseksi tarkoituksenmukaisesti, taloudellisesti ja joutuisasti. Valiokunnan näkemyksen mukaan tämä sääntely ja Suomessa jo perinteisesti hyvin toimiva viranomaisyhteistyö mahdollistaa sen, että puolustusvoimien erityistarpeet tulevat tätä kautta asianmukaisesti huomioituksi.

Salassapitosäännöksen täsmentäminen

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 6 §:ssä esitetään säädettäväksi salassapitovelvollisuudesta ja tietojen käytöstä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansainvälisiin tietoturvallisuus sopimuksiin sisältyy säännönmukaisesti määräys, joka kieltää toisen sopimuspuolen lähettämisen turvallisuusluokiteltujen tietojen luovuttamisen kolmannelle osapuolelle ilman lähetettävän sopimuspuolen suostumusta. Näiden velvoitteiden toteuttamiseksi kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain 6 §:ssä säädetään nykyisin ehdoton salassapitovelvollisuus. Käytännössä on kuitenkin tullut esiin tilanteita, joissa toinen sopimuspuoli ei takaa sopimuksen perusteella ehdotonta salassapitoa, vaan asia on jäänyt kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan tapauskohtaisen harkinnan varaan.

Hallituksen esityksessä todetaan, ettei Suomen tule noudattaa laajempaa salassapitovelvollisuutta kuin toiset sopimuspuolet. Tästä syystä ehdotetaan kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain 6 §:n 1 momentin muotoilua muutettavaksi siten, että salassapitovelvollisuus olisi riippuvainen kunkin sopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen sisällös-

tä. Valiokunta pitää esitettyä säännösmuutosta tarpeellisena, sillä Suomen ei ole syytä noudattaa sopijakumppaniaan laajempaa salassapitovelvoitetta.

Suojelupoliisin ja Pääesikunnan välinen työnjako

Hallituksen esityksen mukaan suojelupoliisille annettaisiin tehtäväksi huolehtia kansainvälisen tietoturvallisuusvelvoitteen perusteella tehtävästä yhteisöturvallisuus selvityksestä sekä sen perusteella tehdyistä arvioista muissa kuin puolustushallinnon alaan kuuluvissa asioissa. Pääesikunta hoitaisi tehtävää siltä osin, kun on kysymys puolustukseen liittyvistä hankinnoista. Aiemmin kaikista yhteisöturvallisuus selvityksistä huolehti Pääesikunta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suojelupoliisin henkilöstöä on koulutettu yhdessä Pääesikunnan kanssa yhteisöturvallisuus selvitysten laadintaan. Käytännössä suojelupoliisi on hoitanut näitä tehtäviä jo heinäkuusta 2009. Puolustushallinnon asiantuntijat korostivat kuulemisissa, että kansainvälisten tietoturvallisuusvelvoitteiden jatkuvasti kasvaessa on perusteltua, että Pääesikunta jakaa osan toimintavastuistaan suojelupoliisille, jolla on asiaan liittyvää erityisosaamista sekä henkilöturvallisuus selvityksistä osaltaan vastaavana viranomaisena jo hyvät ja toimivat suhteet Suomen keskeisiin vientiyrityksiin. Puolustusvaliokunta pitää lakiehdotuksessa esitettyä työnjaon täsmentämistä suojelupoliisin ja Pääesikunnan kesken nykytilannetta selkeyttävänä ratkaisuna.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

PuVL 6/2010 vp — HE 53/2010 vp

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Korkeaoja /kesk	Saara Karhu /sd
vpj.	Olli Nepponen /kok	Inkeri Kerola /kesk
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Jaakko Laakso /vas
	Pekka Haavisto /vihr	Juha Mieto /kesk
	Reijo Kallio /sd	Lauri Oinonen /kesk
	Antti Kalliomäki /sd	Sari Palm /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola.